

ΤΕΥΧΟΣ 31 • 01-03/2022
Δωρεάν με την Agenda ή αυτοτελώς με 3 ευρώ
ISSN: 2241 9667

ελαιάς

ΚΑΡΠΟΣ

ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ
ΚΕΪΚ ΜΕ ΜΑΝΑΚΙ
ΚΑΙ ΡΟΔΟΝΕΡΟ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΒΛΑΖΑΚΗΣ
Κρητών όραμα
με έμπνευση
από την Τοσκάνη

AGRISTON
ΑΠΟ ΤΟ ΟΦΡΥΝΙΟ
ΜΕ ΔΙΑΚΡΙΣΗ
ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ
MARIO SOLINAS

9 772241 966001

01

Η ορθή επιλογή της ποικιλίας καθορίζει τις νέες φυτεύσεις ελιάς

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ Δ. ΚΩΣΤΕΛΕΝΟΥ*

Η επιλογή των ποικιλιών της ελιάς γίνεται με βάση τα μειονεκτήματά τους και όχι τα πλεονεκτήματά τους ενώ στη συνέχεια πρέπει να εκτιμώνται τα ιδιαίτερα εδαφοκλιματικά χαρακτηριστικά των περιοχών καλλιέργειας. Ας σημειωθεί ότι η επιλογή των ποικιλιών ελιάς δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως «άθροισμα» αλλά ως «γινόμενο χαρακτηριστικών», όπου ένα και μόνο μηδενικό (0) αρκεί να μηδενίσει το αποτέλεσμα. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή είναι:

• Αντοχή στις χαμηλές θερμοκρασίες

Το ψύχος επιτρέπει ή δεν επιτρέπει την καλλιέργεια της ελιάς. Πολύ συχνά όμως η απάντηση είναι σύνθετη, δηλαδή «ναι ή όχι κάτω από προϋποθέσεις» και πάντοτε εξαρτάται και από άλλους παράγοντες όπως η αντοχή των ποικιλιών στις χαμηλές θερμοκρασίες σε κανονικές συνθήκες, η δυνατότητα να παραμένουν σε λήθαργο σε ήπιο χειμώνα, η αντοχή σε όψιμους - ανοιξιάτικους παγετούς, η βιολογία του άνθους, η εποχή ωρίμανσης και κυρίως η εποχή συγκομιδής, η αντοχή στο κυκλοκόνιο κι ο τρόπος πολλαπλασιασμού.

• Αντοχή στο κυκλοκόνιο (*Spilocaea oleagina* συν. *Cycloconium oleaginum*)

Το κυκλοκόνιο είναι μία πολύ σοβαρή ασθένεια κυρίως της κόμης των δένδρων. Ο σημαντικότερος παράγοντας που το ευνοεί είναι η υψηλή ατμοσφαιρική υγρασία. Η πλειοψηφία των ελληνικών ποικιλιών δυστυχώς είναι ευαίσθητες στο κυκλοκόνιο.

• Αντοχή στη βερπιτσιλλίωση (*Verticillium dahlia* Kleb)

Η βερπιτσιλλίωση είναι η πλέον σοβαρή ασθένεια της ελιάς και όπου ενδημεί τείνει να καταστεί περιοριστικός παράγοντας επέκτασης της ελαιοκαλλιέργειας. Από τις ελληνικές ποικιλίες ανθεκτικές στη βερπιτσιλλίωση θεωρούνται η Καλαμών και η Κορωνέικη και λιγότερο ανθεκτική η Μεγάρων. Αντίθετα πολύ ευαίσθητες είναι οι βρώσιμες Καρυδολιά Χαλκιδικής και Κονσερβολιά και οι ελαιοποιήσιμες Βαλανολιά, Θρουμπολιά Αιγαίου και Κοινή Μαστοειδής. Από τις ξένες ποικιλίες πολύ ευαίσθητη είναι η ισπανική Picual.

• Αντοχή και συμπεριφορά στην Ξηρασία

Η επερχόμενη κλιματική αλλαγή θα επηρε-

άσει καθοριστικά τις αποδόσεις της ελιάς και γενικότερα την ελαιοκαλλιέργεια σε όλες τις ελαιοκομικές περιοχές του κόσμου και περισσότερο στη Μεσογειακή λεκάνη. Η αντοχή της ελιάς στις υψηλές θερμοκρασίες και την Ξηρασία έχει δύο παραμέτρους, α) την ικανότητα των δένδρων να ανταπεξέρχονται στις συνθήκες υδατικής καταπόνησης και β) τις επιδράσεις της Ξηρασίας και των υψηλών θερμοκρασιών στη βιολογία του άνθους και την καρποφορία των δένδρων. Σήμερα είναι γνωστές ποικιλίες που μπορούν να καλλιεργηθούν σε ξερικές συνθήκες όπως η Κορωνέικη και ποικιλίες που δεν μπορούν να καλλιεργηθούν χωρίς άρδευση όπως η Ν.Κ. Γίγας. Μεταξύ αυτών των δύο αυτών άκρων υπάρχουν ενδιάμεσες καταστάσεις που ανάλογα με τα εδάφη, το ύψος των βροχοπτώσεων και την κατανομή των βροχοπτώσεων θα μπορούν στο μέλλον να καλλιεργηθούν ή όχι. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται όλο και περισσότερο το φαινόμενο ελαιώνες σε πολλές περιοχές της Ελλάδας να ανθίζουν και να μην καρποδεύουν.

• Αντοχή στα υφάλμυρα νερά

Αν και η αντοχή της ελιάς στα υφάλμυρα νερά εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τη σύσταση των εδαφών και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των υφάλμυρων νερών, σε γενικές γραμμές ισχύει ότι μέχρι και τα 2,8 dS/m η ελιά μπορεί να καλλιεργηθεί άφοβα, από τα 2,8 dS/m μέχρι και τα 4,8 dS/m με προσοχή, ενώ πάνω από τα 4,8 dS/m υπάρχουν σοβαρά προβλήματα μείωσης της παραγωγής. Μία ενδιαφέρουσα και ελπιδοφόρα περίπτωση αποτελούν οι ποικιλίες Λευκολιά Σερρών και Αρβανιτολιά Σερρών οι οποίες έχουν δείξει εργαστηριακά πολύ μεγάλη αντοχή στην

αλατότητα και γι' αυτό θα μπορούσαν να δοκιμαστούν όχι μόνο ως ποικιλίες προς καλλιέργεια ή ως υποκείμενα άλλων ευαίσθητων ποικιλιών αλλά και ως γονείς σε μελλοντικά προγράμματα γενετικής βελτίωσης.

• Αντοχή στην εδαφική υγρασία

Η υψηλή εδαφική υγρασία μέχρι και πριν από λίγες δεκαετίες δεν αποτελούσε στην Ελλάδα σοβαρό πρόβλημα διότι η ελιά καλλιεργείτο κυρίως σε μη αρδευόμενα, πτωχά ως μέσης γονιμότητας επικλινή εδάφη χωρίς προβλήματα περίσσειας νερού. Τις τελευταίες δεκαετίες όμως με την επέκταση σε πεδινές περιοχές και σε εδάφη αρδευόμενα άρχισαν να παρουσιάζονται όλο και συχνότερα προβλήματα από την περίσσεια εδαφικής υγρασίας.

Τα προβλήματα είναι περισσότερο συχνά και σοβαρά όταν χρησιμοποιούνται ως υποκείμενα της ελιάς τυχαία σπορόφυτα και περισσότερο όταν χρησιμοποιούνται «κουτσουράκια», δηλαδή «δασικές» ελιές από την άγρια βλάστηση. Όλες αυτές που αναπτύχθηκαν σε επικλινή στραγγερά εδάφη στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι ευαίσθητες στην υψηλή εδαφική υγρασία γιατί δεν έχουν υποστεί φυσική επιλογή στην υψηλή εδαφική υγρασία ώστε να έχουν αναπτύξει ανθεκτικότητα.

• Αντοχή στον καρκίνο (*Pseudomonas savastanoi* p. *savastanoi*)

Ο καρκίνος της ελιάς δεν θεωρείται πρώτης σημασίας παράγοντας για την επιλογή των ποικιλιών ελιάς διότι σπάνια μπορεί να καταστρέψει τους ελαιώνες όταν λαμβάνονται έγκαιρα τα αναγκαία μέτρα φυτοπροστασίας. Στην επέκταση της ασθένειας επιδρούν σημαντικά ο παγετός, το χαλάζι και ο τρόπος συγκομιδής με ραβδισμό των δένδρων. Ο καρκίνος της ελιάς είναι πιο επικίνδυνος κατά τα πρώτα χρόνια ανάπτυξης των ελαιόδεντρων όταν διαμορφώνονται οι νεαροί κορμοί και οι πρωτεύοντες βραχίονες. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να αποφεύγεται η φύτευση πολύ ευαίσθητων ποικιλιών ελιάς σε περιοχές με πολύ υψηλή ατμοσφαιρική υγρασία και ψύχος και να αποφεύγεται η συγκομιδή των καρπών με ραβδισμό των δένδρων. Πολύ ευαίσθητες θεωρούνται οι ποικιλίες Κορωνέικη και Κοθρέικη, ευαίσθητη η Arbequina και ανθεκτικές οι Μαστοειδής και Picual.

*Γεωπόνου (ΦΠ) ΑΠΘ & ερευνητή